

Kordé Zoltán: Hun-magyar azonosság. In: Kristó Gyula (szerk.): *Korai magyar történelmi lexikon* (9–14. század). Budapest, 1994, 274–275.

Kristó Gyula: *Tanulmányok az Árpád-korról*. Budapest 1983, 313–329.

Róna-Tas András: Nyelvtörténet és őstörténet. In: Kincses Nagy Éva (szerk.): *Őstörténet és nemzeti tudat (1919–1931)*. (Magyar Őstörténeti Könyvtár, 1.) Szeged 1991, 65–71.

Szűcs Jenő: *Nemzet és történelem*. (Tanulmányok.) Budapest, 1974, 413–555.

Szűcs Jenő: *A magyar nemzeti tudat kialakulása*. (Magyar Őstörténeti Könyvtár, 3.) Szeged, 1992

Klima László: Finnugor nyelvrokonság

A finnugor nyelvrokonság tényeit időről időre összefoglalják és tudomány népszerűsítő kötetekben is közzéteszik a finnugor nyelvészet kutatói. Így az alapvető dolgokat itt nincs értelme összefoglalni, elég csak a könnyen elérhető művekre hivatkozni. Az alapvető tudnivalók egy rövid bekezdésben elférnek:

Nyelvrokonságot a nyelvek szerkezeti hasonlóságaira alapozva lehet feltételezni (a magyar nyelv finnugor jelenségeit lásd a szakirodalomban).

Különböző nyelvek hasonló hangalakú szavai általában nem jelentenek nyelvrokonságot.

A hasonló hangalakú szavak akkor utalhatnak nyelvrokonságra, ha eltéréseik rendszerbe foglalhatóak, ún. szabályos hangmegfelelések állapíthatók meg közöttük. E szabályok létezését példák sorával kell bizonyítani (pl. a finn *k* hangnak szó elején, mély magánhangzó előtt a magyar megfelelője *h*: *koti*~*ház*, *kala*~*hal*, *kolme*~*három* stb.). Ha a rokonítani kívánt nyelvek ősi kultúrrétegbe tartozó szavai között szabályos hangmegfelelések állapíthatók meg, akkor érdemes e nyelvek szerkezetét is összehasonlítani.

A magyar nyelvben kb. 650 finnugor eredetű szó van. E szavak és továbbképzett alakjaik előfordulása a beszélt nyelvben kb. 80(!)%-os arányú.*

Irodalom

Bereczki Gábor: Az uráli nyelvcsalád. In: *Nyelvrokonaink*. Teleki László Alapítvány, Budapest, 2000. 193–198.

Csepregi Márta: Kérdések a nyelvrokonságról. In: *Finnugor kalauz*. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1998, 2001. 9–26.

* A nyelvrokonság nem okvetlenül jelent vérségi rokonságot. A mai magyarok genetikailag közelebb állnak a körülöttük élő népekhez, mint a finnekhez. Ugyanakkor az MTA Szegedi Biológiai Központjának Genetikai Intézete és Régészeti Intézetének közös kutatása kimutatta az uráli rokonság jegyeit a honfoglaláskori temetők gazdag sírjaiban talált csontokban. Lásd erről: <http://www.mult-kor.hu/cikk.php?id=16325>. *A szerk.*

Hajdú Péter: A rokonság nyelvi háttere. In: *Uráli népek*. Corvina Kiadó, Budapest, 1975. 11–43.

Zsirai Miklós: *Finnugor rokonságunk*. Budapest, 1937 (reprint: Trezor Kiadó, 1994)
Oktatási segédanyag az interneten az ELTE Finnugor Tanszéke által oktatott, *A magyar nyelv finnugor alapjai* című tantárgyhoz (Bereczki Gábor ugyanazon nevű tankönyvének kivonata): <http://finnugor.elte.hu/fgralap/>

A Rénhírek című finnugor blog (<http://renhirek.blogspot.com/>) nyelvészeti bejegyzéseit is érdemes elolvasni, pl. a szabályos hangmegfelelésekről ezt:

<http://renhirek.blogspot.com/2010/02/szabalyos-hangmegfelelesekrol.html>

Fodor István: Idegen hatalmak kényszerítették-e ránk a „finnugor elméletet”?

A magyar nyelv finnugor rokonságát tagadók kedvenc vesszőparipája, hogy a „finnugor elméletet” az osztrákok és a szovjetek kényszerítették ránk, mégpedig azzal a céllal, hogy „elvegyék igazi múltunkat”, tönkretegyék nemzeti öntudatunkat. Ezt még megtoldják azzal, hogy ennek a „finnugor tévtannak” a kiagyalói és terjesztői is idegenek voltak, mint Budenz és Hunfalvy, merthogy ez utóbbi férfiú eredeti neve Hunsdorfer volt. Szerintük igazolható tény, hogy mindketten a gonosz osztrák császár bértollnokai voltak. Kap még tőlük bőven más is, például Trefort Ágoston, aki állítólag e metely legagresszívabb terjesztője volt. A figyelmes olvasó azonban e „tudósok” műveinek böngészésekor arra is rájöhet, hogy állításaik igazolására soha nem jelölik meg forrásaikat, például nem találjuk meg az állítólagos oklevelek levéltári jelzeteit.

Lássuk hát rövidre fogva, mi is lehet az igazság ebben a kérdésben!

Az érdeklődők számára közismert tény, hogy a tudományos nyelvhasználat a 18. században bontogatta szárnyait. Ekkor merült fel igen sok tudósban a gondolat, hogy az Európa közepén beszélt furcsa magyar nyelv alighanem a finn és a hozzá hasonló nyelvekkel rokon. Ennek beigazolásában oroszán-részük volt maguknak a magyaroknak is. 1770-ben, Koppenhágában, majd egy évvel később Nagyszombatban jelent meg a jezsuita szerzetes, Sajnovics János (1733–1785) „*Demonstratio...*” kezdetű, latin nyelvű munkája, amelyben a magyar és lapp nyelv rokonsága mellett hoz fel érveket. 1799-ben másik jeles hazánkfi, a kolozsvári orvos, Gyarmathi Sámuel (1751–1830) Göttingenben jelenteti meg „*Affinitas...*” kezdetű művét, amelyben a magyarnak a finn típusú nyelvekkel való rokonságát bizonyítja. A hazai összehasonlító finnugor nyelvészet következő nagy korszaka a 19. század második felére tehető, s ezt az időszakot Hunfalvy Pál (1810–1891) és Budenz József (1836–1892) neve fémjelzi.